herpy

PILGIFTFROSKER

Polkadot Poison Frog

Oophaga arborea

Oophaga arborea er en liten pilgiftfrosk på 20-22 mm som lever høyt oppe i trærne i den fuktige fjellskogen i det vestlige Panama. Den er svart eller brun med runde gule flekker, yngler i bromelier 10-16 m over bakken, og rumpetrollene lever bare av egg fra hunnen. Arten er kritisk truet.

Familie: Dendrobatidae Tidligere navn: *Dendrobates arboreus*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**20-22 mm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**5-10 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Fjellskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskap	**Ingen** Oppdrettede dyr. Viltfangede dyr kan beholde giften lenge
Vanskelighetsgrad	**Ekspert**

STELL

Min. terrarium	**60 × 45 × 80 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**20-24 °C**
Temperatur, natt	**15-19 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vann	**Ingen vannskål**
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetrollene bæres til vann**
Egglegging	**I bladkar (f.eks. bromeliaer)**
Egg per legging	**4-8**
Klekking	**14 dager**
Larvetid	**40-50 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Ubefruktede egg fra hunnen**
Yngelpleie	**Vokter eggene, bærer rumpetrollene og fôrer rumpetrollene med egg**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
IUCN	**Kritisk truet (CR)**

Om arten

Oophaga arborea er en liten *Oophaga* på 20-22 mm fra snute til kloakk. Grunnfargen er svart, brun eller bronsebrun, og ryggen og buken er prikket med runde gule flekker, som oftest er mindre enn øyet og ofte lett hevet. Huden er ru til lett kornet. Øynene er brune, og det er ingen tenner i overkjeven. Fingrene har brede hefteskiver, som passer til livet i trærne. Hannen har en liten kaleblære som henger i folder når den ikke brukes.

Arten ble beskrevet i 1984 av Myers, Daly og Martínez som *Dendrobates arboreus* og er siden flyttet til *Oophaga*. Den står nærmest *Oophaga pumilio*, *Oophaga sylvatica*, *Oophaga speciosa* og *Oophaga granulifera*.

I huden hos ville dyr er det funnet 14 forskjellige alkaloider, først og fremst pumiliotoksiner og allopumiliotoksiner, og arten regnes blant de giftigere i slekten. Et ekstrakt av huden er dødelig for mus når det sprøytes inn i vevet. Hvor farlig giften er ved hudkontakt, er ikke kjent. Som hos andre pilgiftfrosker stammer giften fra føden i naturen, og dyr som vokser opp på vanlige fôrdyr, danner ikke gift. Vask hendene etter arbeid i terrariet, og ikke ta på øyne og munn.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

Utbredelse og leveområde

Oophaga arborea finnes bare i det vestlige Panama, langs vannskillet i Cordillera de Talamanca, i omtrent 800-1200 m høyde. Typelokaliteten ligger i tåkeskog ved 1120 m på det kontinentale vannskillet, på grensen mellom provinsene Chiriquí og Bocas del Toro. Arten er dessuten kjent fra Stillehavssiden ved Fortuna-sjøen, fra skogreservatet Palo Seco og fra Parque Internacional La Amistad. På den karibiske siden i Bocas del Toro er det angitt funn helt nede i lavlandet ved 20 m. Arten lever helt ut til grensen mot Costa Rica, men om den også finnes på den andre siden, er ikke undersøkt, fordi området er vanskelig tilgjengelig.

Utbredelsesområdet er mindre enn 5.000 km², delt i flere adskilte bestander. Arten er oppført som kritisk truet. Skoghogst, innsamling til dyrehandel og chytridsopp truer den; soppen har allerede desimert andre amfibier i samme område. Deler av utbredelsen ligger i verneområder.

> **Naturlig utbredelse:** Panama.

LEVEOMRÅDE

Oophaga arborea er en utpreget trebeboer som lever i bromelier og epifyttbevokste greiner i 10-16 m høyde i fuktig fjellregnskog, på overgangen mellom submontan skog og tåkeskog. Moser og lav dekker nesten alle stammer og greiner, og plantekluter holder på store mengder vann. Hannen kaller vanligvis fra et bromeliablad. Nede på skogbunnen er arten bare sett svært sjelden, og i lavere bromelier er den ikke funnet. Det kan sitte opptil åtte dyr i samme tre, fordi de bevokste greinene har mange bromelier å fordele seg på. I samme skog lever *Oophaga speciosa* og *Atelopus varius*, som begge går tilbake.

Klimaet er tropisk med små svingninger i månedsmiddeltemperaturen, men store svingninger i døgnet. Det faller kraftig regn, ofte med vind fra Karibia, og det er ingen utpreget tørketid. Skyene henger lavt og legger seg som tåke på fjellsidene, og været kan skifte på få minutter mellom sol, tåke og styrtregn. Årsmiddeltemperaturen er omtrent 19 °C i 1200 m høyde. De høyeste temperaturene, omtrent 23 °C, måles fra mai til september, og de laveste døgnmiddeltemperaturene er omtrent 15-16 °C i desember og februar. Etter kraftig regn og i blåsende netter kan temperaturen falle mot 10 °C, og i skarp sol kan den nå 26 °C. Hannene kaller mest om formiddagen og ikke i kald vind, kraftig regn eller sterk sol.

Stell

TERRARIET

Det finnes nesten ingen kunnskap om stellet av *Oophaga arborea*, og arten er nesten ukjent i fangenskap. Stellet bygger på klimaet i utbredelsesområdet, kjølig og fuktig med store døgnsvingninger i 800-1200 m høyde, og på leveområdet i trekronene. Bedre kjente arter i samme slekt er *Oophaga pumilio*, *Oophaga sylvatica*, *Oophaga lehmanni* og *Oophaga histrionica*, og tallene i det følgende er lånt fra dem. *Oophaga granulifera* er også beslektet, men lever i lavlandet og har andre krav. *Oophaga speciosa* lever i samme skog, men er heller ikke kjent i fangenskap. Det kjølige klimaet og rumpetroll som bare lever av egg fra hunnen, gjør arten til en oppgave for eksperter.

Et høyt terrarium på minst 60 × 45 × 80 cm (lengde × bredde × høyde) passer for ett par; målene er et anslag. Høyden er viktigere enn gulvflaten. Sett en stor, sentral bromelia høyt oppe på en gren eller en bakvegg av kork som fast yngleplante. Tilføy flere grener, klatreplanter, mose og mindre bromelier, slik at dyrene kan ferdes i flere høyder. Bruk et drenslag av lecakuler dekket av et nett, og over det ugjødslet jord eller kokosfiber med et lag tørre blader. God ventilasjon er nødvendig fordi arten lever i luftig høyde, men fuktigheten må holdes oppe. Terrariet må kunne kjøles kraftig ned om natten.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn Les mer: Oppdrett av rumpetroll

TEMPERATUR

Dagtemperaturen skal ligge på 20-24 °C, og om natten skal den falle minst 4-5 °C, til omtrent 15-19 °C. Det svarer til tåkeskogens klima med en årsmiddeltemperatur omkring 19 °C. I naturen kan natten gå ned mot 10 °C, men et fall til 15-19 °C er nok til å gi terrariet den kjølige døgnrytmen. Dagtemperaturen må ikke komme over 26 °C; i naturen skjer det bare i skarp sol. Plasser terrariet i et kjølig rom uten direkte sol, og kjøl med en vifte. Dyr fra de laveste funnstedene kan holdes litt varmere. Oppvarming er vanligvis ikke nødvendig.

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten skal ligge på 70-80 % om dagen og stige til 100 % om natten. Bruk rikelig med tåke og regn, og la terrariet tørke raskt av etterpå ved hjelp av en vifte; stillestående, våt luft er farlig. Regn- eller tåkeanlegg som kjører flere ganger i døgnet, svarer til tåkeskogens klima, der tåke og styrtregn veksler. Sprøyt med regnvann, osmosevann eller avklorert vann. Bromeliens aksler må alltid inneholde vann.

VANN OG VANNKVALITET

En vannskål er ikke nødvendig. Froskene får fuktighet fra tåke, regn og de vannfylte bromeliene, som også brukes til rumpetrollene. Vannet i bromeliene må være rent og friskes opp jevnlig med regnvann, osmosevann eller avklorert vann. Amfibier tar opp vann og stoffer gjennom huden, så det må ikke være såpe, kjemikalier eller sprøytemidler på planter og dekorasjon.

LYS OG UVB

Arten lever høyt oppe i kronene, der lyset er sterkere enn på skogbunnen, men tåken demper det. Bruk LED eller lysrør med høy virkningsgrad, gjerne omtrent 6.500 K, 10-12 timer i døgnet, nok til at plantene og bromeliene kan vokse. Lyset må ikke varme opp terrariet. Det er ikke dokumentert behov for UVB, så UVB er valgfritt; et svakt UVB-lys i Ferguson-sone 1 kan brukes.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Voksne dyr får små, flygeudyktige bananfluer, spretthaler, nyklekte mikrosiriss og markplankton; de samme fôrdyrene brukes til slektens øvrige arter. I naturen er fôret små leddyr, og det er derfra giften kommer. Fôr voksne dyr annenhver dag, og unger daglig. Dryss fôret med kalk og vitaminpulver beregnet for amfibier, ukentlig til voksne og ved annenhver fôring til unge. Fôrdyrene må være små. Hold egne kulturer av bananfluer og spretthaler. Fjern døde fôrdyr fra terrariet.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Oophaga arborea er en dagaktiv trefrosk som sjelden ses på bakken. Hannene er ikke aggressive mot hverandre, verken i naturen eller i fangenskap, slik det kjennes fra *Oophaga pumilio*, og det kan sitte opptil åtte dyr i samme tre. Det skyldes sannsynligvis at det er så mange bromelier at ynglestedene ikke trenger å forsvares. Den beste holdformen er ikke kjent, og et par er det forsiktige valget. Hannene kaller med et høyt, hardt, insektlignende kvitring, især om formiddagen i tørt, stille og ikke for varmt vær. Froskene skal ikke håndteres. Vask hendene før og etter arbeid i terrariet.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnsforskjeller og alder ved kjønnsmodning er ikke kjent for *Oophaga arborea*. Hannene kjennes på kallet og den lille kaleblæren. Kjønnsmodningen ventes å ligne *Oophaga pumilio*, omtrent 10-12 måneder, og levetiden de 5-10 årene som gjelder for slektens øvrige arter. Et par fås ved å la unge dyr vokse opp sammen.

PARRING

Hannen kaller fra et bromeliablad. Er hunnen mottakelig, deltar hun i et frieri, og etterpå legges en liten porsjon egg på bladet, som hannen befrukter. Frieriet ligner svært på *Oophaga pumilio*. En fremmed hann kan snike seg inn på et par under eggleggingen uten å kalle og sannsynligvis også befrukte eggene. Et kraftig temperaturfall om natten og skiftende fuktighet regnes som nødvendig for å få arten til å yngle.

EGG OG RUMPETROLL

Hunnen legger 4-8 egg, i gjennomsnitt 5, på et blad i en bromelie. Hunnen blir hos eggene en kort stund, hvoretter hannen dekker dem med kroppen sin og holder dem fuktige. Når eggene klekkes, bærer hunnen rumpetrollene til vannet i bromelienes bladaksler, der de utvikles. Rumpetrollene lever av ubefruktede egg som hunnen legger til dem; de har ikke annet fôr. Bruk flere bromelier i forskjellig høyde, slik at hvert rumpetroll kan få sin egen vannsamling.

METAMORFOSE

Eggene klekkes etter omtrent 14 dager. Rumpetrollenes utvikling er ikke dokumentert; hos *Oophaga pumilio* er den avsluttet etter omtrent 40-50 dager under naturlige forhold, og det er et anslag som kan være for lavt ved lave temperaturer. Kunstig oppdrett krever samme fremgangsmåte som for *Oophaga pumilio*, der hvert rumpetroll lever alene i en liten beholder og fôres regelmessig. Når forbena kommer fram, må rumpetrollet kunne komme opp av vannet: senk vannstanden og gi en skrå overflate med fuktig mose.

OPPDRETT AV UNGER

De nyforvandlede ungene er ikke beskrevet. Som hos andre *Oophaga*-arter er de svært små og må ha de minste fôrdyrene: spretthaler, nyklekte siriss og små bananfluer, daglig og dysset med kalk og vitaminer. Ungene bør bli hos foreldrene så lenge som mulig og deretter få sitt eget fuktige terrarium med mange skjul, greiner og små bromelier.

Helse og vanlige feil

Det er ingen kjente sykdommer som er spesielle for arten. For en kjølig høydeart gjelder særlig:

- Chytridsopp: arter i høyden er særlig utsatt, og soppen har desimert andre amfibier i samme område. Tegn er sløvhet, rødmende eller flassende hud og vekttap. Hold nye dyr i karantene og bruk rent utstyr.
- Varmestress: temperaturer over 26 °C og stillestående luft svekker dyrene. Kjøl ned terrariet med en gang.
- Uttørking: for lav luftfuktighet gir sløve, innfalne dyr som slutter å spise.
- Kalkmangel og feilernæring: for få eller for ensartede fôrdyr gir deformerte ben. Tilsett kalk og vitaminer og varier fôret.

Oppsøk en veterinær med kunnskap om amfibier hvis en frosk ikke spiser på flere dager, er sløv eller har tydelige sår.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.